

Eräs erikoisimmista vuoden 2024 somekohuista koettiin syyskuussa, kun yhdysvaltalainen supermiljardööri Elon Musk (s. 1971) ilmoitti X-tilillään (ent. Twitter) olevansa valmis ”antamaan [siis tekemään] lapsen” yhdysvaltalaismuusikko Taylor Swiftille (s. 1989) sekä suojelemaan tämän kissoja ”henkensä uhalla”.

Mistä oli kyse?

Tosiasiassa sen tietää vain Musk itse, mutta keskeisiä vastauksia löytyy tarkastelemalla tapausta ja yhdistämällä sen piirteitä sosiaalisen median toimintakulttuureihin.

Musk on tunnettu erityisesti Tesla-automerkistään, yksityisten avaruuslentojen suunnitelmistaan sekä siitä, että hän osti Twitterin ja muutti alustan nimeksi X. Musk on itse ollut ahkera somettaja, joka on tunnettu myös satunnaisista töksähtelevistä postauksistaan muun muassa poliitikkojen suuntaan.

Swift on taas yksi maailman suosituimmista musiikkiartisteista. Hänestä tuli, itse tekemällään musiikilla, miljardööri 34-vuotiaana. Swiftiä pidetään myös sosiaalisen median huippuosaajana, jonka somekanavilla henkilökohtainen, musiikin tekeminen ja yhteiskunnalliset kannanotot kietoutuvat yhteen.

Muskilla on 12 tunnustettua lasta. Musk on varoitellut Yhdysvaltojen ”väestökriisistä” ja hän on hiukan naureskellenkin todennut kantaneensa oman kortensa kekoon. Swift postasi puolestaan Instagram-tilillään USA:n presidentinvaalien alla olevansa ”lapseton kissatäti”. Tähän Muskin ”tarjous” viittasi.

Swiftin postaus oli puolestaan viittaus republikaanisenaattori JD Vancen (s. 1984) aiempaan julkiseen letkautukseen, että monet demokraattinaiisepoliitikot ovat ”lapsettomia kissatätejä”, jotka ”ovat onnettomia ja haluavat tehdä muistakin onnettomia”.

Swift on puolustanut naisten ja vähemmistöjen oikeuksia periaatteellisella tasolla. Hän on ottanut politiikkaan kantaa myös suoraan, kuten USA:n presidentinvaalien alla ilmoittamalla äänestävänsä demokraattiehdokas Kamala Harrisia. Harris oli yksi naisista, jotka Vance erikseen nimesi esimerkkeinä ”lapsettomista kissatädeistä”.

Musk taas kertoi kannattavansa Donald Trumpia. Vance on sittemmin vaalit voittaneen Trumpin varapresidentti. ”Kissätäti”-kohulla oli siis aivan selkeä poliittinen konteksti, mutta oliko Muskilla mahdollisesti muitakin syitä huomiota herättäneeseen postaukseensa?

Muun muassa arvovaltainen yhdysvaltalainen talouslehti *Forbes* on kirjoittanut ”Taylor Swift -efektistä”: Swiftillä on ilmiömäinen kyky lisätä minkä tahansa myyntiä ja someseuraaajia ”vain ilmestymällä paikalle”. Hän oli helmikuussa 2024 katsomassa USA:n suurinta urheilutapahtumaa, amerikkalaisen jalkapallon finaalia Super Bowl. Hän ei ollut vain näyttäytymässä, sillä hänen miesystävänsä Travis Kelce pelaa finaalin lopulta voittaneessa Kansas City Chiefsissä.

Swiftin Super Bowlissa saamaa ruutuaikaa kritisoitiin ottelun jälkeen somessa. Selvitysten mukaan hän näkyi ruudulla *yhteensä* alle minuutin yli neljätuntisessa lähetyksessä. Vastaavasti jenkki-futisliiga NFL:n katsottiin jo pitkään postanneen valtavasti Swiftiin liittyviä viestejä somekanavillaan. Tämäkään ei pidä paikkaansa tilastoanalyysien perusteella, Swiftiin liittyvät postaukset vain keräävät poikkeuksellisen paljon huomiota, reaktioita ja keskustelua.

Muskin omistaman X-alustan, jolla hänkin ”heittonsa” postasi, maine on huonontunut viime vuosina, sillä alun perin kuivana ”asiantuntijasomena” tunnetulle alustalle on poliitikkojen, yritysten, tutkijoiden ja niin edelleen rinnalle kerääntynyt kasvava suunsoittajien ja trollien joukko, joiden tarkoituksena ei ole keskustella vaan provosoida ja esimerkiksi yllyttää jostain asiasta – kuten politiikasta – samanmielisiä tekemään samoin.

Tyylilajina on tyypillisesti ironian tai huumorin asuun puettu vinoilu.

Muskilla on seuraajia X:ssä 206 miljoonaa, Swiftillä taas 94 miljoonaa. Instagramissa Muskilla on 123 000 seuraajaa, Swiftillä taas peräti 283 miljoonaa. Swift teki ”lapseton kissätäti” -postauksensa Instagramiin, hänelle selvästi luontevimpaan somealustaan. Musk siis pyrki siirtämään ”keskustelun” omalle alustalleen.

Muskin postauksen jälkeen somessa alkoi kiertää huhu, jonka mukaan tämä olisi jäädyttänyt joksikin aikaa Swiftin X-tilin, ja että tämä olisi menettänyt samalla yli miljoona seuraajaa. Tapahtumasarjasta ei löytynyt mitään todisteita muun muassa uutistoimisto Reutersin faktantarkistuksessa.

Yksi poliittisesti jakautuneen USA:n poliittiseen ja yhteiskunnalliseen ilmapiiriin kuuluva ilmiö ovatkin salaliittoteoriat sekä salamannopeasti leviävät ”triggeröivät” huhut. Kyselytutkimusten mukaan esimerkiksi koko joukko amerikkalaisia uskoo, että Swift on osa poliittista salaliittoa, jonka tarkoitus on saattaa demokraatit valtaan. Huhu Muskista ”bännäämässä” Swiftin X:stä on toinen esimerkki.

Muskin niin hyväksyvää naureskelua kuin voimakasta paheksuntaa aiheuttanut ”kissatäti”-postaus selittyy siis jakaantuneen USA:n poliittisella tilanteella sekä laajemmin sosiaalisen median ilmiöillä. Selvää kuitenkin on, että Musk ylitti karkeasti hyvän maun rajat – ja hän tiesi sen täysin.

Aivan samoin Swift tiesi, että mikä tahansa reaktio häneltä sataisi ainoastaan Muskin laariin. Siksi hän ei reagoinut mitenkään.

Halusiko Musk myös osansa Taylor Swift -efektistä, eli automaattisesta huomiosta? Swift ei ”ilmestynyt paikalle”, mutta samanmieliset ja erimieliset somen käyttäjät ilmestyivät. Juuri näin sosiaalinen media toimii karkeimmillaan poliittisessa ja yhteiskunnallisessa kontekstissa: triggeröi erimieliset, aktivoi samanmieliset.